NN 98/2020 (2.9.2020.), Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-2153/2020 od 14. srpnja 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za rješavanje pretpostavki za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Mato Arlović, predsjednik Vijeća, te suci Mario Jelušić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Zsolt Tamas Hernadi iz Republike Mađarske, kojeg zastupa Laura Valković, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 14. srpnja 2020. jednoglasno je donio

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba se odbacuje.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu ustavnu tužbu Ustavnom sudu podnio je Zsolt Tamas Hernadi iz Republike Mađarske (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg u ustavnosudskom postupku zastupa Laura Valković, odvjetnica u Zagrebu.

1.1. Ustavna tužba podnositelja podnesena je u povodu rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: II Kž 85/2020-6 od
6. ožujka 2020. (u daljnjem tekstu: osporeno rješenje), kojim je prihvaćena žalba Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (u daljnjem tekstu: USKOK) i ukinuta točka II. izreke rješenja Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv I-Us-6/20 (K-Us-50/2014) od 27. siječnja 2020. (u daljnjem tekstu: rješenje Županijskog suda).

1.2. Rješenjem Županijskog suda pod točkom I. izreke rješenja odbijen je kao neosnovan prijedlog podnositelja za ukidanje istražnog zatvora, a pod točkom II. izreke opozvana su rješenja Županijskog suda u Zagrebu o određivanju istražnog zatvora protiv podnositelja broj: Kir-Us-768/13 od 27. rujna 2013. i broj: Kv-I-Us-109/18 od 3. prosinca 2018.

2. Podnositelj smatra da su mu osporenim rješenjem Vrhovnog suda povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 14. stavcima 1. i 2., 16. stavkom 2., 22., 32. stavkom 2. i 29. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) i člankom 5. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija) te člankom 2. Protokola br. 4 uz Konvenciju.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

3. Pred Županijskim sudom u Zagrebu vodi se kazneni postupak protiv I. optuženog I. S., zbog kaznenog djela protiv službene dužnosti – primanje mita iz članka 347. stavka 1. i dr. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98. – ispravak, 50/00. – odluka USRH broj: U-I-241/2000, 19/00., 84/05. – ispravak, 51/01., 111/03., 190/03. – odluka USRH broj: U-I-2566/2003 i dr., 105/04., 71/06., 110/07. i 152/08.; u daljnjem tekstu: KZ/97 po optužnici USKOK-a od 23. rujna 2011., broj: K-US-145/11 te protiv podnositelja kao II. optuženog zbog kaznenog djela davanja mita iz članka 348. stavka 1. KZ-a/97, po optužnici USKOK-a od 31. ožujka 2014., broj: K-US-145/11, i to nakon što je rješenjem izvanraspravnog vijeća 21. prosinca 2015., broj: Kv-Us-141/15 kazneni postupak koji se vodio protiv optuženog I. S. i kazneni postupak koji se vodio protiv podnositelja, spojen.

Zatim je rješenjem izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu od 16. listopada 2017., broj: Kv-I-Us-50/17 kazneni postupak koji se vodi protiv optuženog I. S. u odnosu na kazneno djelo iz članka 337. stavaka 1. i 4. KZ-a/97 u vezi članka 7. stavka 1. i članka 5. točke 13. Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva, pretvorbe i privatizacije (»Narodne novine« broj 57/11.) u povodu optužnice USKOK-a broj: K-US-48/11 razdvojen od kaznenog postupka koji se vodi protiv I. optuženog I. S. zbog kaznenog djela iz članka 347. stavka 1. KZ-a/97 i II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija, zbog kaznenog djela iz članka 348. stavka 1. KZ-a/97, u povodu optužnice USKOK-a broj: K-US-145/11.

3.1. Podnositelju se na temelju rješenja Županijskog suda u Zagrebu broj: 18 Kov-Us-27/14 od 9. lipnja 2014. sudi u odsutnosti, na temelju članka 402. stavka 3. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. – rješenje Ustavnog suda i 126/19.; u daljnjem tekstu: ZKP/08).

3.2. Tijekom kaznenog postupka, u istrazi, protiv podnositelja je rješenjem suca istrage Županijskog suda u Zagrebu od 2. rujna 2013. određen istražni zatvor na temelju članka 123. stavka 1. točki 1. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14.). Protiv navedenog rješenja podnositelj je putem braniteljice podnio žalbu o kojoj do sada nije odlučeno, s obzirom na to da podnositelj po tom rješenju nije lišen slobode.

3.3. Nakon podizanja i potvrđivanja optužnice rješenjem Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-I-US-109/18, K-US-50/14 od 3. prosinca 2018. podnositelju je određen istražni zatvor na temelju članka 127. stavka 4. i članka 131. stavka 1. ZKP-a iz razloga propisanih u članku 123. stavku 1. točki 1. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.).

3.4. U mjerodavnom dijelu rješenja navedeno je:

»Ocjenjujući postojanje zakonskih uvjeta za primjenom mjere istražnog zatvora protiv II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija iz razloga u članku 123. stavak 1. točka 1. ZKP/08, vijeće je prvotno utvrdilo kako postoji osnovana sumnja da je isti počinio kazneno djelo iz članka 348. stavak 1. KZ/97, a čime je ispunjen opći zakonski uvjet za primjenu mjere istražnog zatvora iz članka 123. stavak 1. ZKP/08, te da postoje razlozi za primjenom istražnog zatvora po zakonskoj osnovi iz članka 123. stavak 1. točka 1. ZKP/08.

Osnovana sumnja da je II. optuženi Zsolt Tamasa Hernadi počinio kazneno djelo iz članka 348. stavak 1. KZ/97 proizlazi iz činjenice da je optužnica protiv ovog optuženika potvrđena i dokaza na kojima se temelji i to iskaza svjedoka R. J.; S. E. H., O. S., V. T. T., N. V., D. P., I. Š., Z. M., I. L., V. D., D. B., K. D., B. R., D. M., I. K., D. V., D. Š., ... registracijske dokumentacije za društva Hangarn i Ceroma, evidencije o ulascima u Vladu Republike Hrvatske, dokumentacije o projektu Družba Adria, projektu LNG, podacima društva JANAF, Dioničarskog ugovora iz 2003., Prve izmjene i dopune dioničarskog ugovora iz 2009., Glavnog ugovora o plinskom poslovanju, rješenja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja te internih akata i financijskih izvješća INA d.d., sadržaja prijedloga koji je okrivljeni Zsolt Tamas Hernadi u prosincu 2008. uputio Upravi MOL-a radi davanja suglasnosti za zaključenje navedenih ugovora.

(…)

Nadalje, razlozi koji opravdavaju primjenu mjere istražnog zatvora protiv II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija po zakonskoj osnovi iz članka 123. stavak 1. točka 1. ZKP/08, proizlazi iz činjenice da se nazočnost ovog optuženika ne može osigurati ni na koji drugi način, jer je isti nedostižan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, na koji način opstruira vođenje ovog kaznenog postupka.

Naime, iz podataka u spisu proizlazi da je tijekom istrage u četiri navrata putem međunarodne pravne pomoći pokušano ispitati II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija, i to uručenjem poziva za ispitivanjem optuženika u Republici Hrvatskoj kao i ispitivanjem istoga u Republici Mađarskoj putem nadležnog tijela. Međutim, Republika Mađarska je odbila postupiti po zamolnicama pozvavši se na zaštitu nacionalnih interesa jer bi udovoljavanje zamolnicama predstavljalo sigurnosnu prijetnju. Na temelju dokumentacije dostavljene uz zamolnicu, Republika Mađarska je po Glavnom državnog odvjetniku otvorila istragu zbog kaznenog djela koje je temelj zamolnice Republike Hrvatske, ali ne i protiv ovdje II optuženog Zsolta Tamasa Hernadija, koji je ispitan kao svjedok te je istragu obustavila iz razloga što izvršene radnje nisu kazneno djelo. Potom je protiv II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija USKOK izdao europski uhidbeni nalog te raspisao međunarodnu potragu, no Republika Mađarska je odbila izvršiti europski uhidbeni nalog, navodeći da je u Republici Mađarskoj već pokrenut kazneni postupak na temelju istih činjenica, koji je obustavljen, u kojem je II. optuženi Hernadi ispitan kao svjedok. Po međunarodnoj potrazi odbile su postupati i SR Njemačka i Republika Austrija, jer se radi o mogućoj povredi načela ne bis in idem. Zatim je i Glavno tajništvo Interpola donijelo odluku da se briše međunarodna potraga i svi podaci u Interpolovim evidencijama i na Interpolovim internetskim stranicama, te da Republici Hrvatskoj nije dopušteno koristiti Interpolove kanale vezano za ovog optuženika, zbog mogućnosti povrede načela ne bis in idem te razloga nacionalne sigurnosti, što je istaknula Republika Mađarska.

Nakon potvrđivanja optužnice protiv II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija, Županijski sud u Zagrebu je izdao europski uhidbeni nalog 15. prosinca 2015., u odnosu na koji je, a nakon poteškoća u slanju putem Schengenskog informacijskog sustava i EUROPOL-a, i neposredne dostave mađarskom pravosudnom tijelu, Republika Mađarska navela da nije dužna postupati po ponovno izdanom europskom uhidbenom nalogu.

Stoga je izvanraspravno vijeće – Odjel za europski uhidbeni nalog uputilo Sudu Europske unije zahtjev za prethodnu odluku od 16. svibnja 2017., koji zahtjev je zaprimljen u tajništvu Suda 18. svibnja 2017., pod brojem C-268/17 (PPU), a kojim je zatraženo tumačenje prava Unije i to članka 3. stavka 2., članka 4. stavka 3. i članka 1. stavka 2. Okvirne odluke Vijeća od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (2002/584/PUP – dalje u tekstu: Okvirna odluka).

Presudom Suda Europske unije od 25. srpnja 2018. u predmetu C-268/17 je odlučeno da članak 1. stavak 2. Okvirne odluke treba tumačiti na način da je pravosudno tijelo države članice izvršenja dužno donijeti odluku o svakom europskom uhidbenom nalogu koji mu je poslan, čak i ako je u toj državi članici već odlučeno o prethodnom europskom uhidbenom nalogu koji se odnosio na istu osobu i isto djelo, ali je drugi europski uhidbeni nalog izdan samo zbog toga što je u državi članici izdavanja podignuta optužnica protiv tražene osobe te da članak 3. stavak 2., članak 4. stavak 3. i članak 1. stavak 2. Okvirne odluke treba tumačiti na način da se radi odbijanja izvršenja europskog uhidbenog naloga na temelju jedne od tih odredaba nije moguće pozvati na odluku državnog odvjetništva, poput one mađarskog Glavnog državnog odvjetništva za istrage o kojoj je riječ u glavnom postupku, kojom se obustavlja istraga pokrenuta protiv nepoznatog počinitelja, u okviru koje je osoba protiv koje je izdan europski uhidbeni nalog ispitana samo u svojstvu svjedoka, a da se protiv nje nije vodio kazneni postupak niti je ta odluka donesena u odnosu na tu osobu.

Potom je Županijski sud u Budimpešti u povodu presude Suda Europske unije donio zaključak broj: 33. Beü. 954/2018/3 kojim se odbija izvršenje europskog uhidbenog naloga koji je 15. prosinca 2015. izdao Županijski sud u Zagrebu, jer se u ovom slučaju ne može očekivati neovisno i nepristrano suđenje i jer se u Republici Mađarskoj vodio kazneni postupak protiv tražene osobe koji je pravomoćno obustavljen.

Iz obavijesti Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske proizlazi da je Izvršni odbor Interpola od 17. studenoga 2018. dopustio vraćanje međunarodne potrage za II optuženim Zsoltom Tamasem Hernadijem.

Slijedom izloženoga, očito je da II. optuženi Zsolt Tamas Hernadi nije dostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, iako su on kao i svekolika javnost upoznati s vođenjem kaznenog postupka u Republici Hrvatskoj, te unatoč nizu poduzetih radnji hrvatskih pravosudnih tijela u cilju osiguranja njegove nazočnosti u kaznenom postupku, kao i ustrajnosti mađarskih pravosudnih tijela u sprječavanju njegovog pojavljivanja u kaznenom postupku u Republici Hrvatskoj, ukazuje se i nadalje nužnim primjena mjera istražnog zatvora kao osnova za opstojnost europskog uhidbenog naloga i međunarodne potrage, radi mogućeg lišenja slobode optuženika, u slučaju da se zatekne na području neke druge države.

S obzirom na izloženo stanje, za sada se ne ukazuje prikladnim primjena neke druge blaže mjere osiguranja nazočnosti II. optuženog Zsolta Tamasa Hernadija u kaznenom postuopku, kao što su mjere opreza ili jamstvo, imajući u vidu da isti nije lišen slobode, pri čemu država čiji je optuženik državljanin sudjelovanje optuženika u kaznenom postupku u Republici Hrvatskoj smatra protivnim njezinoj sigurnosti.«

3.5. Nepravomoćnom presudom Županijskog suda u Zagrebu od 27. prosinca 2019. broj: K-Us-50/14, podnositelj je u odsutnosti proglašen krivim zbog kaznenog djela davanja mita iz članka 348. stavka 1. KZ-a/97, te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

3.6. Braniteljica podnositelja podnijela je 7. siječnja 2020. Županijskom sudu u Zagrebu prijedlog za ukidanje istražnog zatvora, a nakon toga, 20. siječnja 2020., prijedlog za opoziv istražnog zatvora, sukladno članku 126. ZKP-a/08.

3.7. Rešenjem Županijskog suda u Zagrebu pod točkom I. izreke odbijen je kao neosnovan prijedlog podnositelja za ukidanje istražnog zatvora, a pod točkom II. izreke opozvana su rješenja Županijskog suda u Zagrebu o određivanju istražnog zatvora protiv podnositelja ustavne tužbe broj: Kir-Us-768/13 od 27. rujna 2013. i broj: Kv-I-Us-109/18 od 3. prosinca 2018.

3.8. U mjerodavnom dijelu rješenja navedeno je:

»Nadalje, nije sporno da prisutnost II optuženog Zsolta Tamasa Hernadija u ovom kaznenom postupku nije bilo moguće osigurati niti jednom radnjom ili mjerom, još od 2011. kada je USKOK u više navrata, 2011.-2013., pokušao ispitati II optuženog Hernadija putem međunarodne pravne pomoći, no Republika Mađarska je odbila hrvatske zamolnice za pružanje pravne pomoći pozivajući se na razloge nacionalne sigurnosti. Kako bi se osigurala prisutnost II optuženika sud je donio rješenja o određivanju istražnog zatvora protiv II optuženog Zsolta Tamasa Hernadija od 27. rujna 2013. broj Kir-Us-768/13 i od 3. prosinca 2018. broj Kv-I-Us-109/18. Također, protiv II optuženog su raspisani međunarodna potraga i izdani europski uhidbeni nalozi radi predaje optuženika i vođenja kaznenog postupka pred hrvatskim državnim tijelima, no isti nisu rezultirali uhićenjem II optuženika, nakon čega je određeno suđenje u odsutnosti. Iz ranije navedenog za zaključiti je da je II optuženi nedostupan hrvatskim pravosudnim tijelima. (…)

Kako je u ovom postupku donijeta nepravomoćna osuđujuća presuda i dovršeno je raspravljanje pred prvostupanjskim sudom, evidentno je da je ovaj postupak ušao u novi stadij. U ovom stadiju postupka potrebno je ponovno ispitati postoje li razlozi zbog kojih je istražni zatvor II optuženiku bio određen, ili zakonski uvjeti za njegovo određivanje.

U prilog tome, a imajući u vidu Ustavom … Konvencijom … i pravnom stečevinom Europske unije proklamirane obveze poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, posebno prava na slobodu kretanja zajamčenu člankom 2. Protokola br. 4. uz Konvenciju, standardi koje je Europski sud za ljudska prava postavio tumačeći Konvenciju, naročito u pogledu obveze da države potpisnice Konvencije dinamički pristupaju tumačenju i primjeni istražnozatvorskih razloga (na primjer Khodorkovskiy protiv Rusije, presuda od 31. svibnja 2011., zahtjev broj 5829/04; Panchenko protiv Rusije, presuda od 8. veljače 2005., zahtjev broj 45100/98; Muller protiv Francuske, presuda od 17. ožujka 1997., zahtjev broj 21802/93; Kudla protiv Poljske, presuda od 26. listopada 2000., zahtjev broj 30210/96), a koje standarde primjenjuje i Ustavni sud Republike Hrvatske (na primjer odluka broj U-III/4259/2015 od 24. studenoga 2015., odluka broj U-III/4557/2011 od 13. listopada 2011., odluka broj U-III/4780/2018 od 9. siječnja 2019.), jasno je da je ovaj sud dužan prilikom svakog preispitivanja razloga za istražni zatvor voditi računa o tome da li su razlozi koji su postojali u času određivanja istražnog zatvora i dalje 1397967985dostatni' i 1397967985relevantni'. Navedeno je povezano s presudom Suda Europske unije od 25. srpnja 2018. u predmetu C-268/17 povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Županijski sud u Zagrebu u ovom predmetu odlukom od 16. svibnja 2017. povodom izdavanja europskog uhidbenog naloga protiv II optuženog Hernadija. U presudi je istaknuto da je posljedica izdavanja europskog uhidbenog naloga moguće uhićenje tražene osobe i stoga zadiranje u njezinu osobnu slobodu pa je jamstvo temeljnih prava prije svega odgovornost države članice izdavanja. Dakle, neovisno o činjenici što II optuženi Hernadi nije lišen slobode na temelju rješenja o određivanju istražnog zatvora, ovo vijeće je imalo u vidu posljedice rješenja i to izdavanje međunarodne tjeralice i europskog uhidbenog naloga čime se također zadire u temeljna prava II optuženika kako je to istaknuo Sud Europske unije i preispitao razloge iz kojih je II optuženom Hernadiju određen istražni zatvor.

Za istaknuti je da razlozi koji su u istražnom i raspravnom stadiju postupka opravdavali istražni zatvor nemaju više isti značaj nakon izricanja osuđujuće nepravomoćne prvostupanjske presude. Prema ocjeni ovog vijeća, mjera istražnog zatvora kao osiguranje prisutnosti II optuženog Zsolta Tamasa Hernadija u ovom kaznenom postupku bila je nužna i opravdana sa svrhom da se osigura njegova nazočnost